

Titel suggesties

-
-

Thumbnail suggesties:

- **Afbeelding**
  -
  -
  -
- **Tekst**
  -

Onderzoeker: Joël

Schrijver(s):

Presentatie:

Props:

Opname datum:

Publicatiedatum:

Publicatie nummer:

Bijzonderheden:

Doelstelling: Uitleggen dat christelijke theologie niet leidt tot ellende + oorzaken toelichten van specifieke verwijten richting Christenen.

1. Inleiding

Wat hebben atheïsten, boeddhisten, agnosten, moslims én christenen met elkaar gemeen? Ze claimen allemaal een positieve bijdrage te leveren aan de wereld. Soms gaat dat goed, en soms gaat dat helemaal mis. In de opsomming van net vind ik het pijnlijk, maar wél eerlijk om ook christenen te benoemen, want ook zij maken d'r een potje van.

In deze video duiken we in de wereld van Nazi-duitsland. Welke rol heeft het Christendom gespeeld in deze zwarte bladzijde van de wereldgeschiedenis.

En in een volgende video onderzoeken wat de relatie is tussen kruistochten en het christendom, zeker de moeite waard om ook die video ook te bekijken. Wil je die niet missen, abonneer je dan op ons kanaal én klik ff op het belletje.

2. De beschuldiging

Nazi-Duitsland, nationaalsocialistisch Duitsland en het Derde Rijk zijn informele benamingen voor Duitsland in de periode 1933-1945. Het land werd toen geregeerd als een totalitaire dictatuur onder het nationaalsocialistische regime van dictator Adolf Hitler. In 1939 brak de

Tweede Wereldoorlog uit door hun aanval op Polen. Hitler's toppunt van zijn kwade fantasieën kwam uit door de Holocaust.

De Holocaust komt uit het oud-Grieks en betekent 'brandoffer'. Al voor de Tweede Wereldoorlog werd het woord soms gebruikt om de dood van een grote groep mensen te omschrijven, maar sinds 1945 staat het bijna altijd synoniem voor de genocide op de Europese Joden tijdens de Tweede Wereldoorlog.¹

De beschuldiging richting Christenen in dit alles is dat hun wereldbeeld Hitler en consorten heeft beïnvloed om de verschrikkingen van de Tweede Wereldoorlog uit te voeren.

3. De rol van Christelijke theologen

Hoe je het ook wendt of keer, we kunnen in ieder geval concluderen dat de Tweede Wereldoorlog een voorbeeld is van waar mensen toe in staat zijn. Maar klopt het dat de Nazistische overtuigingen overeenkomen met de Bijbel? En wat was nu echt de relatie tussen Nazi-Duitsland en de Christenen uit die tijd?

De kunst van elke campagne is om pakkende slogans, sprekende posters en een overtuigend partijprogramma op te tuigen. Nou, en die Duitsers konden er wat van.

Nazi-propagandakunstenaars plaatsten de Führer in religieuze omgevingen, gebruikten christelijke symbolen in hun affiches, en verwezen soms naar bijbelpassages om hem met Jezus te vergelijken.² Daarnaast vergeleek Rijkscommissaris Erich Koch Adolf Hitler met de bekende christen Maarten Luther, en dat is niet niks.

Ook lukte het de Duitsers om veel protestantse kerkleiders mee te krijgen in de ideologie van het Nazisme. Aan de andere kant hebben we Dietrich Bonhoeffer. Een Duitse theoloog die wél in opstand kwam. Hij was een verzetsheld die zelfs deelnam aan een mislukte aanslag op Hitler omdat hij geen andere oplossing meer zag. Dit heeft hij moeten betalen met zijn leven want op 9 april 1945 werd hij geëxecuteerd in concentratiekamp Flossenbürg. En ook Karl Barth, een prominente protestantse theoloog kwam in opstand. Hij verzette zich tegen de toe-eigening van de theoloog Luther in zowel het Duitse rijk als nazi-Duitsland. Hij verklaarde in 1939 dat de geschriften van Maarten Luther door de nazi's werden gebruikt om de staat te verheerlijken: "Het Duitse volk lijdt onder zijn dwaling van de relatie tussen de wet en de Bijbel, tussen seculiere en spirituele macht".³ Daarbij moet wel gezegd worden dat Luther in zijn boek 'over de Joden en hun leugens' uit 1543 voldoende uitspraken doet die de Nazi's goed konden gebruiken om hun praktijken te rechtvaardigen. Alleen de titel van het boek zou voldoende zijn om gecopy+paste te worden naar een speech van Hitler.

4. Leert de Bijbel Nazisme/antisemitisme?

Al met al zijn d'r dus theologen voor-én tegenstander geweest van het Nazisme. Hoewel het verschrikkelijk is om zoiets te zeggen, is ook hier belangrijk om terug te gaan naar de Bijbel. Klopt het dat de Bijbel antisemitisme goedkeurt? Het antwoord is simpelweg nee. Teksten als

---

¹ *Wat is de Holocaust?* (2022, 15 september). Anne Frank Website.

<https://www.annefrank.org/nl/anne-frank/verdieping/wat-is-de-holocaust/#:~:text=De%20term%20holocaust%20komt%20uit,Joden%20tijdens%20de%20Tweede%20Wereldoorlog.>

² Kelty, M. C. K. (2003). *From Heaven to Hell: Christianity in the Third Reich and Christian Imagery in Nazi Propaganda* [Dissertatie]. Boston College University.

³ Karl Barth, *Eine Schweizer Stimme*, Zürich 1939, 113

Galaten 3:28, Genesis 1:27, Romeinen 10:12, Romeinen 2:11 zullen dan ook niet snel terugvinden in de propagandamachine van de Nazi's omdat hier duidelijk gesproken wordt over de gelijke waarde van ieder mens. Pak die teksten er gerust even bij en vergelijk ze met deze uitspraak van Hitler:

“ Twee werelden staan tegenover elkaar - de mens van God en de mens van Satan! De Jood is de anti-mens, een schepsel van een andere god”.⁴

Hitler heeft trouwens zelf al eens aangegeven dat hij naast de Joden ook niet helemaal fan was van het Christendom met deze quote: "Ik zal het christendom onder mijn laars verpletteren als een giftige pad."⁵ Zo'n quote is toch heel wat anders dan zijn christelijke nazi-propaganda uit eerdere tijden. Ook geloofde Hitler dat het Christendom de heftigste klap was voor de menselijkheid.⁶ Het was voor hem dan ook niet genoeg om het christendom onder de duim te houden. Als een religie in zijn ogen zo sterk was geweest om het Romeinse Rijk te vernietigen, dan moet het, om de toekomst van het Germaanse volk te beschermen, snel geïdentificeerd en daarna vernietigd worden. Om het in de woorden van Goebbels te zetten: in zulke zaken moet je niet sentimenteel worden.⁷

5. Oorsprong van Hitler's denkbeelden

Maar als Hitler's ideologie niet door en door Christelijk is, waar komen zijn denkbeelden dan vandaan?

Een deel wordt verklaard vanuit de overtuiging dat het zorgen voor de zwakkeren in de samenleving, de ondergang zou vormen voor de mensheid. En daar stonden kerken juist om bekend. Terwijl de dronkaards en kreupelen verzorgd werden, moesten de eerlijke, hardwerkende arbeider dagelijks zwoegen voor wat kruimels op tafel. Die maatschappelijke onvrede die hieruit voortkwam, was een giftige voedingsbodem voor een nieuw tijdperk na zo'n 2000 jaar christendom. De kerken hebben hun tijd gehad, het was tijd voor een nieuwe orde van de mens, het was tijd voor de Übermensen.⁸ De aanvoerder van de SS, Heinrich Himmler, bedacht zelfs een 50-jarig programma waardoor deze religie weggevaagd zou worden.

In een SS-magazine lezen we dan ook: “steeds maar herhalend dat God aan het kruis stierf uit medelijden met de zwakken, de zieken en de zondaars, eisen ze vervolgens dat de genetisch zieken in leven worden gehouden in naam van een leer van medelijden die tegen de natuur ingaat, en van een verkeerd begrepen mensbeeld.”⁹ De sterke mens, zoals de wetenschap duidelijk heeft aangetoond, had een plicht om de zwakkere te elimineren. Survival of the fittest op z'n best.

En dat brengt ons bij de Duitse filosoof Friedrich Nietzsche. Naast de maatschappelijke onvrede in Duitsland had hij ook invloed op de koers die Nazi-Duitsland zou gaan varen. Hij stelde dat zorg voor de nederige en de lijdenden mens, verre van de zaak van gerechtigheid was, maar

---

⁴ Adolf Hitler, quote door Stone(2013), p.49

⁵ Groppe, Lothar, S.J.. "The Church's Struggle with the Third Reich." Trans. Alan F. Lacy. *Anti-Semitism and Holocaust*. 21 Oct. 2003. , p.2.

⁶ Hitler's Table Talk 1941-1944: *His private conversations*, ed. Hugh Trevor-Roper (London,1953), p.7.

⁷ Joseph Goebbels, dairy entry for 27 March 1942

⁸ Holland T, *Dominion*, p.459.

⁹ SS magazine, gequote door Chapoutot, p.190.

een vorm van vergif. Nietzsche, radicaler dan menig theoloog, doorboorde met zo'n uitspraak het hart van alles wat het meest schokkend was aan het christelijk geloof.

En ook In deze woorden kon je horen dat Nietzsche het christendom afschuwelijk vond: 'Om iets te bedenken dat zelfs maar in de buurt komt van de verleidelijke, bedwelmende, verdovende en verderfelijke kracht van dat symbool van het "heilige kruis", die diepere paradox van de "gekruisigde God", dat mysterie van een voorstelbaar ultieme, meest extreme wreedheid en zelfkruisiging, voor de redding van de mensheid?'"¹⁰

Nietzsche vond dat de marteling van Christus lokaas was geweest voor de machtige. Het had de sterke en de gezonde mens keer op keer laten geloven dat het de zwakke, nederige en hongerige mens in de samenleving was die de wereld zou beërven.¹¹ Maar omdat het christendom telkens de kant kiest van alles wat ziek, zwak en misselijk was, had het de hele mensheid ziek gemaakt. En de oorzaak daarvan lag bij Paulus, de haat-geobsedeerde valsemunter, aldus Nietzsche.¹²De christelijke idealen gingen tegen de diepste orde van de natuur in, en vanuit een puur Darwinistische bril bekeken, kon men daar ook niet iets tegenin brengen.

Maar als het Christendom zo door en door slecht zou zijn, waarom zette Hitler en anderen Christelijke propaganda in om hun verschrikkelijke acties te rechtvaardigen?

6. Hoe konden sommige acties gebeuren in naam van het Christendom?

Hitler gebruikte christelijke symboliek en retoriek om mensen warm te maken voor het nazisme. Hij wist dat religie mensen samenbindt en heeft dit tactisch ingezet om het volk een bepaalde richting op te bewegen. Hoewel Hitler later door de mand valt met zijn daden, lukt het hem toch om het volk op te hitsen. Nu denk je misschien; 'zie je wel, religie zorgt alleen maar voor ellende'. Maar als je denkt dat leiders alleen religie inzetten om volken te sturen, dan heb je het mis. Denk maar aan Stalin of Mao Zedong. Zij hebben miljoenen mensen vermoord, gerechtvaardigd door hun atheïstische én communistische ideologie.

Een andere oorzaak waardoor het mensen lukt om het Christendom in te zetten voor eigen doeleinden is dat wij mensen simpelweg allemaal een neiging hebben om de Bijbel zo te verdraaien dat het past bij onze menselijke verlangens. Dit wordt ook wel verklaard vanuit de sharpshooter-fallacy. Het is metafoor van een schutter die op de zijkant van een schuur schiet en vervolgens doelen rond de clusters van kogelgaten tekent om het te laten lijken alsof hij het doel heeft geraakt. Het illustreert hoe mensen zoeken naar overeenkomsten, verschillen negeren en geen rekening houden met willekeur. En we zien duidelijk dat heel wat Bijbelteksten zijn genegeerd om tot de conclusie te komen dat de Bijbel het Nazisme zou rechtvaardigen.

Op kleine schaal heeft dit negatieve gevolgen, laat staan als de leiders van een land zo met de Bijbel omgaan en vervolgens hele volken daarin meeslepen.

7. Conclusie

Al in het nieuwe testament zien we een constant gevecht tussen mensen die Jezus willen volgen op Zijn voorwaarden, en mensen die Hem voor hun eigen ideologische karretje willen

---

¹⁰ Nietzsche's, *On the Genealogy of Morality: A critical guide*, (Cambridge, 2011) 1.8.

¹¹ Mattheüs 5:5

¹²

spannen. En ook in Nazi-Duitsland is er in de naam van Jezus heel veel ellende veroorzaakt door mensen die Hem voor hun eigen doeleinden wilden inzetten.

Maar onder de streep, heeft het Christendom voor veel ellende gezorgd? Oh absoluut niet, ik hoop dat je inziet dat de fouten van Christenen niet te herleiden zijn tot de orthodoxe leer van het Christendom. Dat neemt niet weg dat Christenen altijd op een gebied van hun leven tekortschieten. Houd daarom je ogen alleen gericht op Jezus Christus, wat leerde Hij de mens en hoe verhoud ik mij daartoe? Tot de volgende video, waar we dieper ingaan op een andere, onrustige en bloedige periode, namelijk de tijd van de Kruistochten!